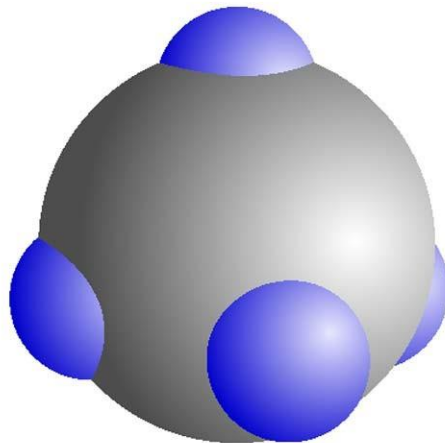
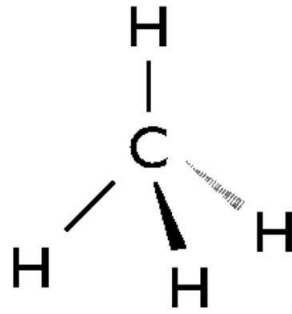

A szénhidrogének

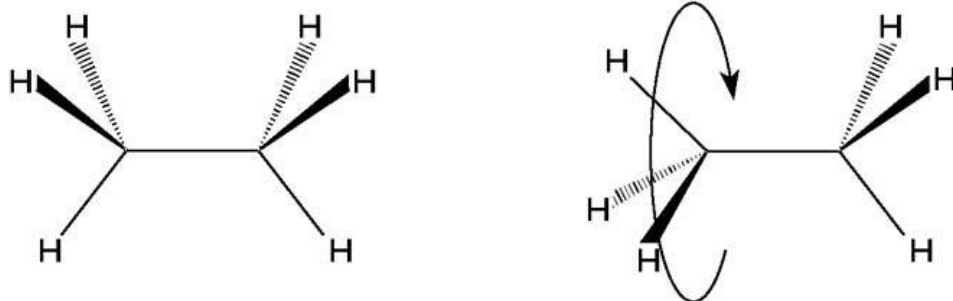
a kötés jellege

csak egyszeres kötések, telített, paraffin

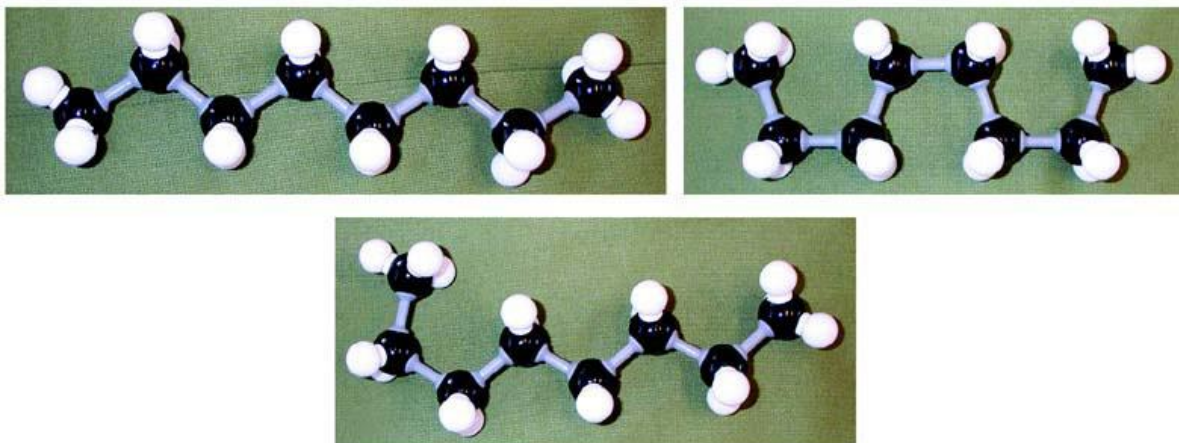

az egyszeres kötés mentén a molekularészek elfordulhatnak

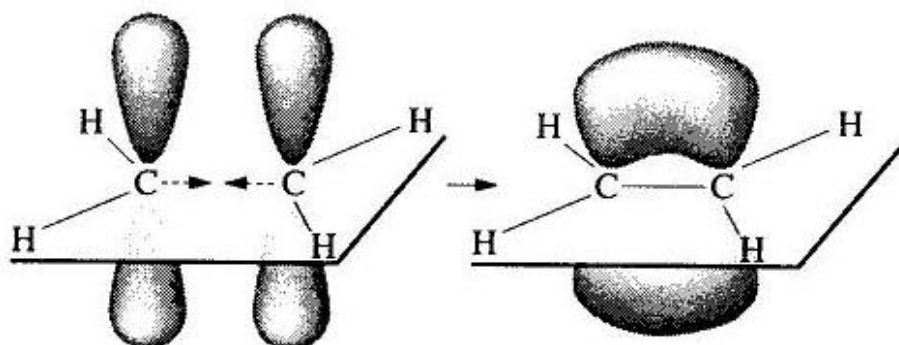
pl. etán:

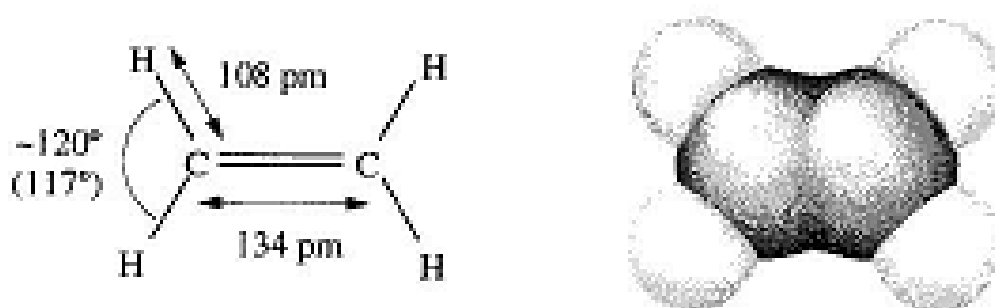
oktán:

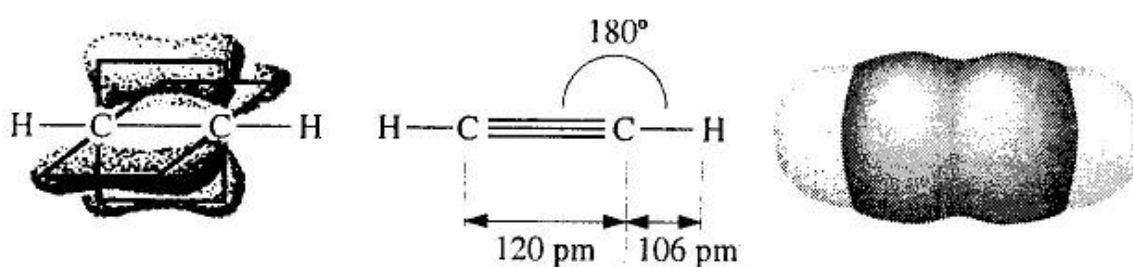
többszörös (kettős, hármas) kötés is van, (telítetlen vegyületek)

105. ábra. *A két szénatom elektronjai π -kötéssé olvadnak össze a σ -váz síkja alatt és fölött*

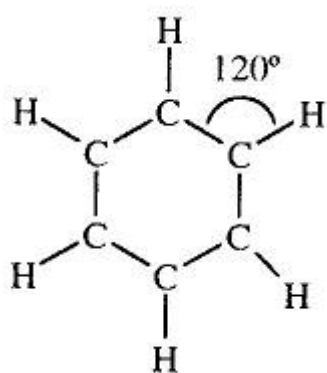
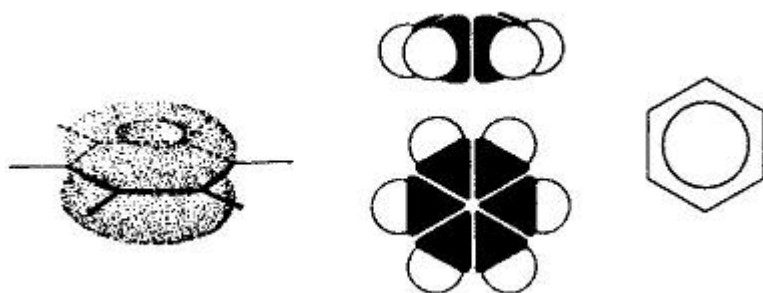
104. ábra. *Az etilénmolekula*

111. ábra. *Az acetilén elektronszerkezete, térkitöltős modellje*

a telítetlen kötés a molekulát kimerevíti

aromás szerkezet

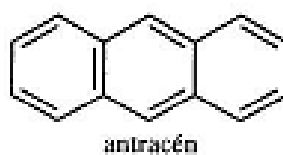

Kondenzált gyűrűs aromás vegyületek

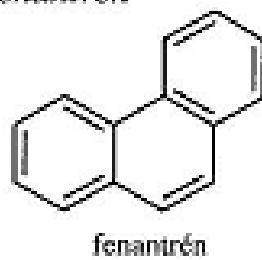
Naftalin, C₁₀H₈

Antracén

Fenantrén

a lánc alakja

nyílt láncú (alifás)

elágazás nélküli (normál, n-)

elágazó (izomer, izo-)

zárt láncú (gyűrűs, ciklusos)

Elnevezések, példák:

alkán, ha nyílt: C_nH_{2n+2}

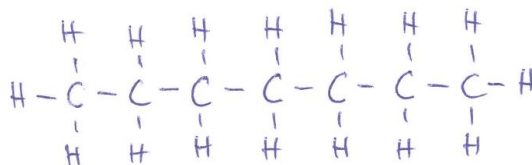
alkén, C_nH_{2n}

alkin, C_nH_{2n-2}

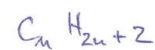
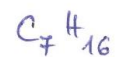
A szerkezeti izoméria

példák:

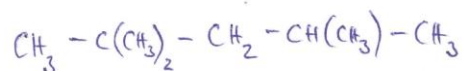
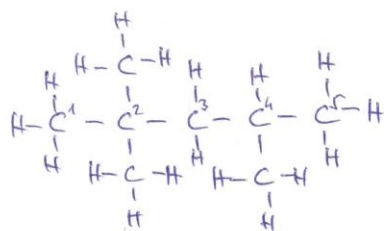
n-heptán,

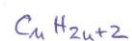
n-heptán

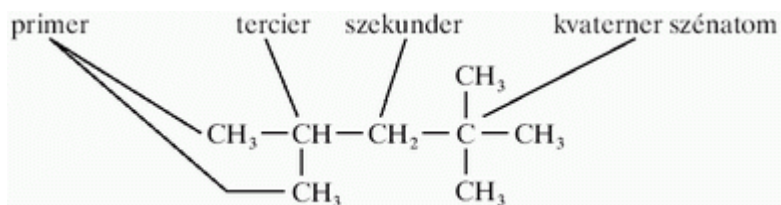
izo-oktán (2,2,4-trimetil-pentán, itt a szénatom rendűsége),

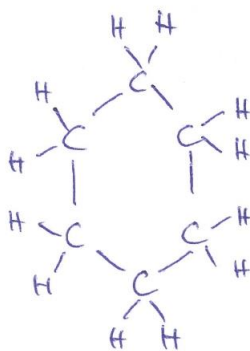
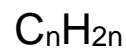
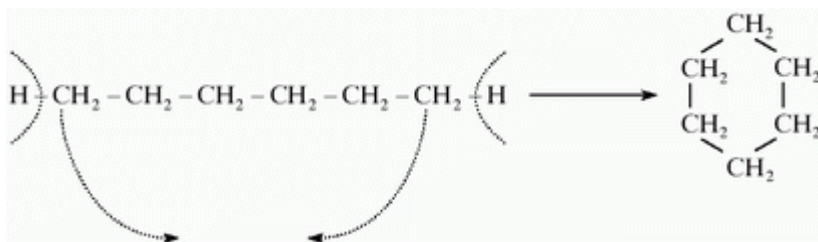
(az) izo-oktán(ok egyike)

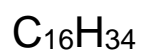
2,2,4-trimetil-pentán

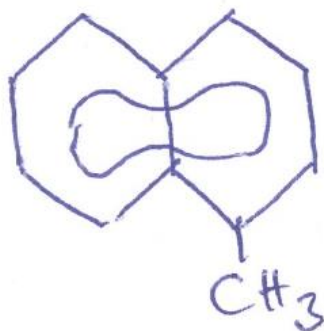
ciklo-hexán

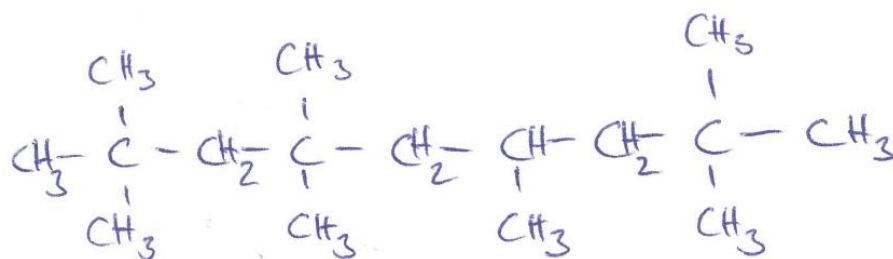
n-hexadekán (n-cetán),

α -metil-naftalin,

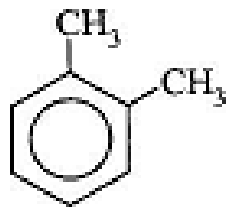
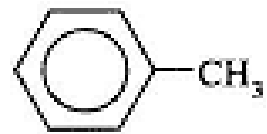

2,2,4,4,6,8,8-heptametil-nonán

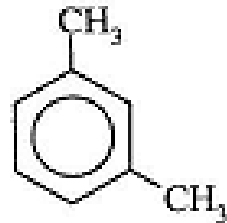

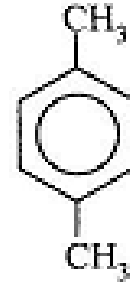
Toluol (metil-benzol)

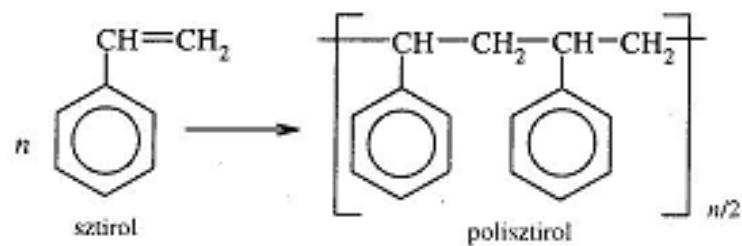
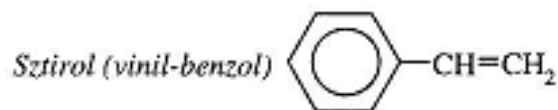
1,2-dimetil-benzol
ortho-xilol
o-dimetil-benzol

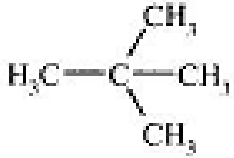

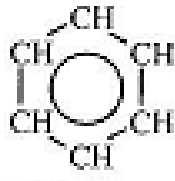

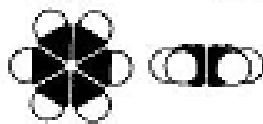
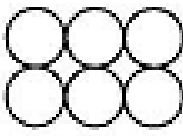

1,3-dimetil-benzol
meta-xilol
m-dimetil-benzol

1,4-dimetil-benzol
para-xilol
p-dimetil-benzol

61. táblázat. Az apoláris molekulák közötti kölcsönhatás mértéke (és ezáltal a forráspont) függ a molekulák alakjától, az érintkezési felületek nagyságától

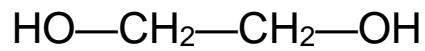
Gömb alakú molekulák	Pálcika alakú molekulák	Korong alakú molekulák
		
		
 <p>Moláris tömeg: 72 g/mol Forráspont: 9,5 °C</p>	 <p>Moláris tömeg: 72 g/mol Forráspont: 36,1 °C</p>	 <p>Moláris tömeg: 78 g/mol Forráspont: 80 °C</p>

Egyéb szerves vegyületek:

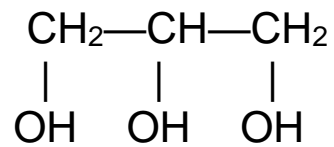
alkoholok: R-OH

$\text{CH}_3\text{-OH}$	$\text{C}_2\text{H}_5\text{-OH}$	
fp.: 64,5 °C	78,5 °C	H kötés, oldhatóság

kétértékű alifás alkohol: etilén-glikol

háromértékű alifás alkohol: glicerin

éterek: $R-O-R'$ nincs H-kötés, fp. kisebb

pl. Metil-Tercier-Butil-Éter, jelölése: MTBE

pl. Etil-Tercier-Butil-Éter, jelölése: ETBE

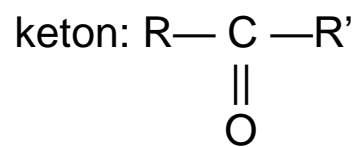
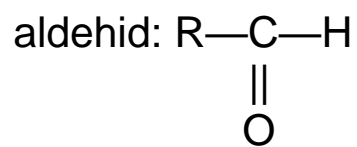
fontos oktánszámjavítók, ld. később

tiolok: $R-SH$ szulfidok: $R-S-R'$

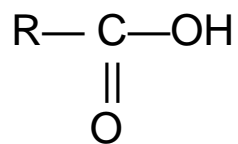
nitro vegyületek, $R-NO_2$

aminok: $R-NH_2$ $R-NH-R'$ $R-\begin{array}{c} N-R' \\ | \\ R'' \end{array}$

oxovegyületek:

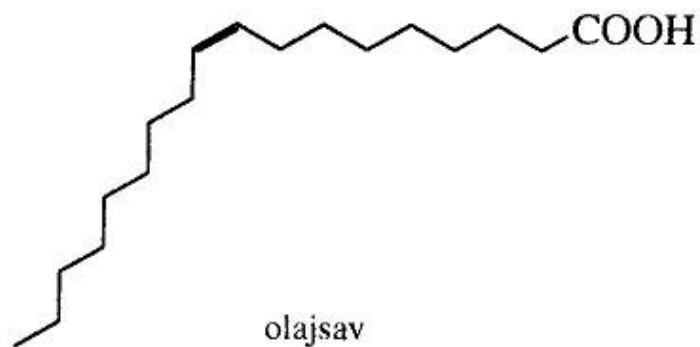
karbonsavak:

pl. zsírsavak:

palmitinsav: $n\text{-C}_{15}\text{H}_{31}\text{-COOH}$

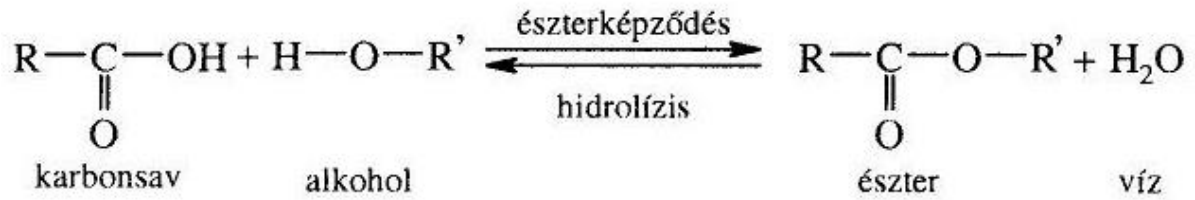
sztearinsav: $n\text{-C}_{17}\text{H}_{35}\text{-COOH}$

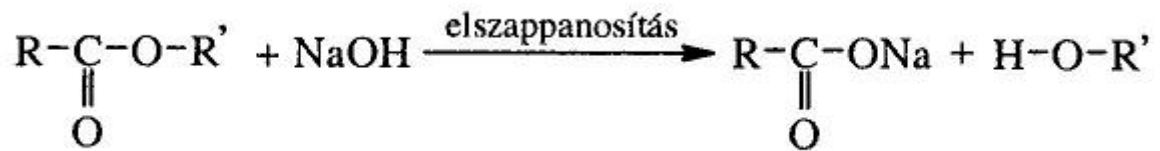
117. ábra. **Az olajsav szerkezeti képlete. A cisz-transz izomer közül a természetben a cisz izomer az elterjedt**

észterek:

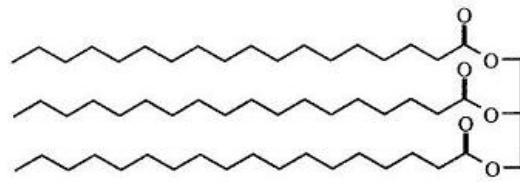
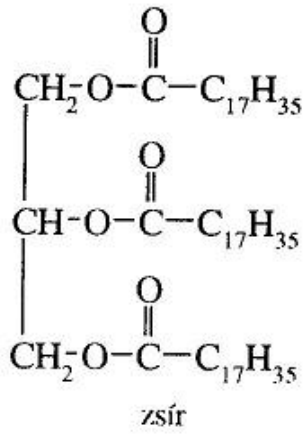
Az észterek savakból és alkoholokból vízkilépéssel jönnek létre.

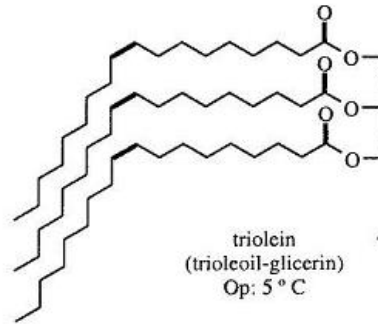
az elszappanosítás:észterek reakciója lúggal

a természetes zsírok glicerin és zsírsavak észterei:

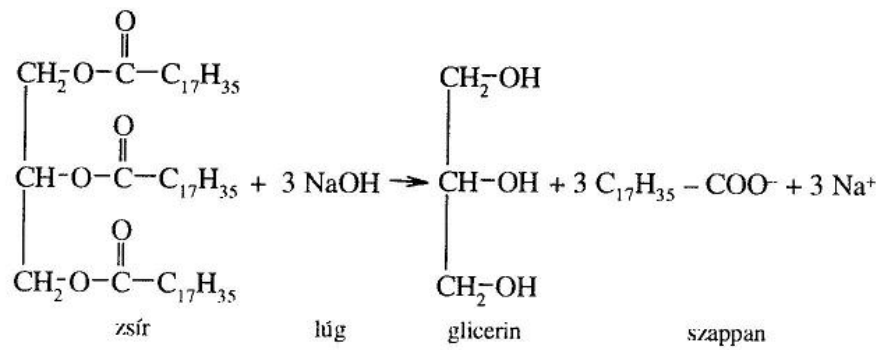
trisztearin (trisztearol-glicerin) Op: 71 °C

triolein
(trioleoil-glicerin)
Op: 5 °C

120. ábra. Zsírmolekula (trisztearin), olajmolekula (triolein) képlete

az elszappanosítás:észterek reakciója lúggal

biodízel előállítás:

